

Baculus pastoralis correctionem pasto-
ralem signat. propter quod a consecrato-
re dicitur consecratus. Accipe baculum pa-
storalis officij ut sis in corrigendis vicijs
pie seuiens. de quo dicit apostolus. In virga veniam
ad vos. virga ergo pastoralis potestas intelligitur
sacerdotalis quia christus eis contulit quando apostolos ad predi-
candum misit precipiens eis ut baculos tollerent. et
moyses cum virga missus est in egiptum de hoc in
prima parte dictum est in ti. de consecrationibus. Bacu-
lus ergo a lege et euangelio sumitur. qui et virga
pastoralis et sambuca et pedum et festula nuncupa-
tur. Moyses enim ex mandato domini virga habuit
que terribilia fecit in celo et in terra et in mari. quia
cibum de celo. potum de petra produxit. et gregem
ad tertiam fluentem lacte et melle mimauit ad hoc
per baculum doctrine auctoritas intelligitur. hac enim
infirmi sustentantur. iniqui corripuntur. erran-
tes ad penitentiam trahuntur. Unde et pedum vocatur
quod est lignum recuruum quo pastores pedes retra-
hant animalium. Sane quandoque baculus ex osse et li-
gno conficitur que crystallina et taurata sperula
coniunguntur. os superius recuruatur. lignum inferius
ferro acutum modice tamen retonditur. Siquidem os est
duricia legis. lignum mansuetudo euangelij. que duo
coniuncta sunt sperula diuinitatis ihesu christi. vel os se-
ueritas. lignum pontificis est leuitas. quas iungit
in iudicio per caritatem. Nam seueritas vel misericor-
dia multum destituit si vna sine altera teneatur. ad quod
designandum ferreus obtunditur. quia iudicium mise-
ricordie temperatur. baculus recuruat cum penitentes
ad penitentiam reuocatur. Aliquod incuruatur a ca-
put formatur quod ad deum conuersis vita eterna pro-
mittitur. quod etiam incuruatur a scribitur cum ira-
tus fueris misericordie recordaberis. ne ob culpam
gregis ira turbet in pastore oculum rationis. Aliquod
in sperula scribitur homo ut pontifex se huius memo-
retur et de potestate collata non eleuet. aliquod etiam
iuxta ferreus describitur peccatum. ut in disciplina subditis
peccatum et misericordie a misericordia misericordiam conse-
quatur. Quod vero baculus est acutus in fine rectus
in medio. et reuertitur in summo designat quod pontifex
debet punire pigros. regere debiles sui rectitudi-
ne et colligere vagos. Unde versus. Collige sustenta
stimula vaga modica lenta. et reddendo singula sin-
gulis versus iste continet omnia premissa. vel sic.
Attrahere per primum. medio regere. punge per primum
Romanus autem pontifex pastorali virga non uti-
tur. tum propter historiam. tum propter mysticam ra-
tionem. Historia est. quoniam beatus petrus apo-
stolus marcialem discipulum suum quem dominus inter
discipulos constituit cum dixerit. Nisi efficiamini sicut
puillus iste non intra. et cetera. Nisi cum quibusdam alijs
ad predicandum germanis. quo in via ad. xx. dietas
defuncto fronto collega eius. rediit ad nunciandum
hoc petro. cui petrus accipe hunc baculum. et tangens
illud dicit. surge in nomine domini et predicata. Ille vero
in. xl. die a tempore mortis illius tetigit. eum et surrexit.
et predicauit. et ita petrus baculum a se remouit et
subditis dedit nec recuperauit. Inno. c. vero papa. n.

scripsit in ecclesie speculo. quod beatus petrus misit ba-
culum suum eucharistia primo treuerorum episcopo. quem vna
cum valerio et materno ad predicandum euangelium
genti teutonice destinauit. cui successit in episcopatu
tu maternus qui per baculum petri de morte fuerat
suscitatus. quem baculum usque hodie cum magna
veneratione treuerens ecclesia seruat. et ideo papa in
illa diocesi videtur baculo et non alibi. Mystica vero
est ratio quia baculus in summitate curuus est qua-
si ad attrahendum. quod in Romano pontifice neces-
se non est. quia nullus ab eo finaliter diuertere potest
preterea per baculum designatur cohercio quia
ceteri pontifices ab homine recipiunt. Ideo a suis su-
perioribus baculos recipiunt et habent. Romanus ve-
ro pontifex quia potestatem a solo deo accipit bacu-
lum non habet. Porro secundum quod capiti. scilicet christo conue-
nit virga pontificis potestate christi signat. de qua ps.
Virga recta sive directio virga regni tui quia di-
lexi. iusti. et odi iniqui. propter quod alibi dicit. Reges
eos in virga ferrea. duricia ferri vigorem signat
equitatis. qua christus tanquam vas figuli peccato-
res confringet. Verum potestas christi non solum est
virga sed baculus. quia non solum corripit sed etiam
sustentat. Unde ps. Virga tua et baculus tuus et cetera.
De sudario.

Epiditis nouem specialibus pontificum
ornamentis. Aliqua de quibusdam alijs.
et primo de sudario videamus quod est li-
neus pannus quem ministrans episcopo semp-
per habet. quo ille sudorem et omne superfluum
corporis tergat humorem. significans studium quod
humanas contagiones in hac vita extergimus per
empla sanctorum patrum. quibus ad pacientiam cor-
porum roboramur. sicut enim sudor est in corpore. sic etiam
tedium est in anima. quandoque ex conscientia pecca-
torum premens conscientie frontem. habeamus igitur
sudarium ex lino. multis tonsionibus castigato et
mundato. per quod mundanos extergamus affectos
et etiam cum dauid et iob tristitiam abiciendo nos
tergamus. In quibusdam ecclesijs diaconus sudari-
um habens illud in dextero cornu altaris deponit ut
si forte quicquam sordidum accesserit illo tergatur et
sudarium sacerdotis mundissimum maneat. Manipu-
li quoque pene eatez est significatio. prout ibi dictum est.

De pallio.
Consequenter aliqua de pallio subiciamus
quod patriarcharum primatum et metropo-
litanoz est primum. ut per illud a cete-
ris episcopis discernatur. et priuilegiatam ob-
tinere dignitatem quare sub premissis communibus
vel specialibus ornamentis minime continetur. Si-
quidem per pallium simul verumque et superhumerale
et rationale legalis pontificis intelligimus. quia enim
super verumque pontificis humerum iacet superhume-
rale sive rationale dicitur. quod vero in te descedens in ipso
pontificis pectore iungitur rationale vocatur. habe-
bat enim aaron super humerale et rationale que ca-
thenuis aureis simul iungebantur. Sunt tamen qui
dicunt quod rationale nullum hodie ornamentum succe-
dit. de quo sub ti. de le. indu. dicitur. Alij dicunt quod

palliu p aurealamina inst' tutum est. quauis pbā
bilis videatur aurifrigia mitre vicez lamine gerat
Sane pallium quo maiores vtunt' significat disci-
plinam quā seipos ad exēplum subditorum et etiaz
iplos subditos regere et ostringere debet per hāc
acquirunt torques aurea quā legitime certantes
accipiunt de quā dicit salo. in pas. Audi fili mi di-
sciplinam patris tui. et nē dimittas legē matris tue
vt abbat'ur grāciā capiti tuo et torques collo tuo.
sicut autem torques seu brauiū non dabatur nisi le-
gitime certanti. iuxta illud apōstoli. Multi quidez
curzunt sed vnus accipit brauium. Ita et ab hono-
rem pallij nemo ascensurus ē nisi qui in singulis ho-
norū gradibus legitime prius desudauerit. Nam
et officia secularia nō deferunt principalem locum
ingressis vestibuluz actōnis. sed examinatis p plu-
rimos gradus et is gradus ceteros antecellat quē
labor plixior et stipendia longiora fecerunt ante ire
super cuncta indumenta fertur. vt ceteri hoc viden-
tes ad legitimū certamen hortentur. Pōtifer ve-
ro pallium dum sibi imponitur et detrahatur. oscu-
latur ad notandum summū legitime certandi de-
sideriū et brauium pmerendi. Est autem palliū de
candida lana cōtextum. habens circulum humeros
constringentem. et duas lineas ab veraqz pte vicz
ante et retro pendentes. A sinistris est duplex. a de-
xteris simplex. habet. iiii. crucez purpureas scz ante
et retro. a dexteris et a sinistris. Infiguntur in pallio
tres acus et quodam sunt que p metropoli. sine pal-
lio agi nō possunt quo etiam nisi certis diebus vt
non valet. que omnia moralibus sunt imbuta miste-
rijs et diuinis grauis sacramentis. Nam vt scrip-
tura testatur. in thesauris sapientie significatō di-
scipline. In lana quippe asperitas in candore benigni-
tatis designatur. Nam ecclesiastica disciplina con-
tra rebelles et obstinatos seueritatem exercet. sed
erga penitētes et humiles exhibet pietatem ppter
quod de lana non cuiuslibet animalis sed ouis dum
taxat efficitur. quod est animal mansuetum. Vnde
apōstola. Tanquam ouis ad occisionem ductus est et
corā tondeute se nō ap. os suum. hinc est qd illius
semitiui vulneribus quē samaritanus duxit in sta-
bulum. et vinū et oleum infundens vt per vinū mor-
deantur vulnera per oleum foueant. qtenus qui sa-
nandis vulneribus pest in vno mortuum seueritatis
abbiteat. in olio molliciam pietatis. Hoc nimiz et
per arcā tabernaculi designatur in qua cum tabul'
virga ostinetur et manna. quō in mente rectoris cū
scripture scientia virga debet esse directōnis et man-
na dulcedinis. vt seueritas immoderate non seuiat
et pietas plus quā expedit non indulgeat. Item fit d'
vili materia. scilicet lana vt habeat precium non a se
sed ab eo qui significat in se vt non oculis sed men-
ti spectabile sit vt non ad ornandum sed ad signifi-
candum indui intelligatur. Circulus pallij per qz
humeri constringuntur est timor domini. per quem
opa coercentur. ne vel ad illicita defluat vel ad su-
perflua relaxent. quō disciplina sinistram cohibet
ab illicitis formidine pene. dexteram vero tpat a su-
perfluis iusticie amore. beatus ergo vir qui semper

est paubus. Nam iuxta sententiā sal. Timor domi-
pctm expellit. qui vero sine timore existit iustificari
non poterit. Ite em circulus pallij sub collo hume-
ros constringit ad notandum qd illum ferens debz
esse item ope et sermone. Duas vero lineas quaruz
vna post dorsum et altera pgrebit ante pectus hu-
ius vite curas et sollicitudines significare putam⁹
quibus et cor et humeri pontificis sic sepius gra-
uantur et impediuntur. vt a proprio statu eum auer-
tant et vana quedam et transitoria cogitare et por-
re compellant. hinc est qd pallium ante et retro a de-
xteris et a sinistris ante pectus et super humeros fre-
quenter aptatur vt his post habitis in seipsum rebz
re intelligatur. Actiuam quoqz et contemplatiuā
vitam significat quas ita debet exercere prelatus
vt exemplo moyfi nunc in montem ascendat. et ibi
philozophetur cum domino. et nunc ad castra descē-
dat et ibi necessitatibus prouideat populo. tum pro-
uisurus attentius. vt cum sepe se debet alijs in-er-
dum se sibi restituat. quatenus et cum martha circa
frequens ministerium satagat. et cum maria verba
audiat saluatoris. veraqz tamen linea grauat iferū
us. quia corpus quod corumpitur aggrauat ani-
mam et deprimat terrena inhabitatō sensuum multa
cogitantem. Pallium duplex est in sinistra sicut et
rātōnale. sed simplex in dextera. quia vita p̄sens q̄
per sinistram accipit. multis est subiecta molestijs
et in ea duplicite carere nō possumus quia nunc p-
speris extollimur. nūc aduersis frāgimur. nūc ter-
rena petimus nunc celestibus adheremus. nūc car-
ni nunc menti seruimus. sed vita futura que p dex-
teram significatur in vna semp est collecta quiete.
qd veritas ipa designauit cū inuilit. Martha mar-
tha sollicita es et turbaris erga plurima. porro. v-
est ne. m. o. p. e. que non. au. ab. ea. Rursus pallium
duplex est in sinistra. quatenus ad tollerandas vi-
te p̄ntis molestias prelatus fortis existat simplex
in dextera. quatenus ad obtinendam vite future qui-
etem toto suspirat affectu. iuxta verbū ps̄ dicentis
Vnam pecij a domino hāc requiram vt inhabitem
in domo domini. o. d. v. mee. Sic em nulla est dupli-
citas sine ruga. s; p̄speritas sine aduersitate gau-
dium sine tristitia. et felicitas sine miseria. Quatu-
or crucez purpuree sunt quatuor virtutes p̄lles-
te scilicet iusticia fortitudo temperancia et pruden-
cia. que nisi in cruce xpi sanguine purpurentur fal-
sum sibi virtutis nomen vsurpant. et ad veram be-
titudinis gloriam nō perducunt. P̄ domin⁹ inquit
apōstolis. nisi abundauerit iusticia vestra plusquam
scri. et pha. nō intra. in reg. ce. Hoc est purpura re-
gis tineta canalibus qz salomon commemorat in can-
Is ergo qui pallez gloria decorat si cupit esse qd bi-
citur in anteriore pte debet habere iusticiam. vt reb-
dat vnicuiqz qd suum est in posterlozi prouidenciam
vt caueat qd cuiqz nocuum est fortitudinem a fini-
stris vt eum aduersa non deprimant. temperanciam
a dexteris vt eum p̄spera non extollant. Tres autē
acus in pallio infiguntur. scz ante pectus et super
sinistrum humerū et post tergū non ad pungendum
idest non propter huius vite conpunctōnes sed ad

planetam palleumq; iungendum fuit inuente. Vñ
 quedam ansule antiquitus in planetis posite erant
 quibus acus inferebantur et pallium simul cū pla
 neta firmabantur a suo loco pallium moueret. Pos
 sumus tamen per tres acus fidem spem et caritatez
 intelligere sine quibus palliū ab epō rite teneri nō
 potest. Rursus tres acus passionem pximi. admi
 nistratōnem officij. distinctōnēq; iudicij significat
 quarum prima pūgit animum p dolorem. scda per
 laborem. tertia p terrorem. Prima pūgebat aposto
 lum cū dicebat quis infirmat et ego nō infir. quis
 scā. et c. nō vroz. Scda cum aiebat. pter illa que ex
 trinsecus sunt instancā mea quotidiana sollicitudo
 omnium ecclesiaz. Tercia pungebat iob dicentē.
 si iustus vix saluabitur impius et pctōr vbi appare
 bunt. Super textez humez nō infigitur ac9. quo
 niam in eterna quiete nullus est afflictōnis acule
 us nullus stimulus punctōnis. Absterget enim de
 us om. la. ab. o. san. et iam non erit amplius neq; lu
 ctus neq; clamor. sed nec vll9 dolor. qm̄ priora trā
 sierunt. Acus vero aurea esse debet. sed inferius ē
 acuta et superius rotunda lapidem continens preci
 osum quia nimirū bon9 pastor ppter curam ouium
 in teris affligitur. sed in celis eternaliter corona
 bitur vbi illā preciosam margaritam habebit. de qua
 dñs inquit in euangelio. Simile ē reg. ce. ho. q. tē.
 Inuenta vna preciosa margarita dedit omnia sua et
 cōpauit eam. In pallio et cum ipō confertur pontifi
 calis officij plenitudo hinc est qd̄ antequā metropo
 pallio decorēt non debet cōcilium ouocare. crisma
 conficere. clericos in sua puincia ordinare. pontifi
 ces consecrare. vel ecclesias dedicare. nec se archie
 p̄m nominare. Aiunt tamen quidam qd̄ extra puin
 clam suam inuolat9 posset ordines tanquā simplex
 epus sine pallio celebrare. Sunt etiaz qui dicunt qd̄
 epus etiam si sit talis qd̄ pallio vtatur nō pōt dare li
 cenciam alieno archiepo vtendi pallio in dioē sua
 nisi dictus epus palliatus exētus existat. nec etiā
 archiepus in puincia sua nisi forte inuitatus pri
 uilegium habeat qd̄ possit vti pallio extra suaz puin
 ciam si fuerit inuitatus. sed hoc poci9 iuris et rigo
 ris sunt quā curialitatis neq; subtilit̄ inuētū aliud
 videtur in epō palleato exempto quā in nō exēpto
 sed vnus metropolis. nō potest eum alterius pallio
 celebrare neq; pari ratione sepeliri sed cum p̄prio
 tantū. Palliatus tñ ad aliā ecclesiam translatus cū
 pallio scdo loco sibi cōcesso sepelitur. Item pallia
 tus ad aliam translatus ecclesiam nō potest ibi vti
 pallio in prima ecclesia obtento quia nō solum dat
 cōtemplatōne p̄sone vtz etiam loci. hinc est qd̄ non
 potest vti eo extra puinciā sibi decretam sed si quis
 renūciat archiepatū nequit vltiori pallio vti nec
 etiam potest quis pallio nisi infra ecclesiam et in di
 uinis officijs vti. Vnde si forte p̄cessionalit̄ vel ad
 p̄dicandum vel ad aliqd̄ huiusmodi eū ecclesiā exi
 re cōtingeret cum pallio nō exiret. Si quidē regula
 riter vsus pallij interdicitur nisi in solennib9 dieb9
 et qui in cuiuscūq; ecclesie priuilegijs continetur.
 puta in festiuitatibus natalis domini. sancti stepha
 ni. sancti iohānis. circūcisōnis. epiphānie. rānis.

palmarum. cene domini. sabbati sancti in tribus di
 ebus resurrectōnis. ascensionis. penthe. sancti iohā
 nis baptiste. omnium apostolor. in quatuor festi
 uitatibus beate marie. et sancti michaelis. et omnium
 sanctor. sancti martini qui ē par apostolis. in festi
 uitatibus principalib9 ecclesie pallio decorare in de
 dicatōnibus ecclesiaz. cōsecratōnibus epozum or
 dinatōnibus clericoz. et anniuersario cōsecratōis
 palliati. Quisdam etiā addūt dies dominicas que ad
 resurrectōnem pertinent qd̄ tam in vsu non est pos
 set etiā dici qd̄ vbiq; in sua puincia corp9 alicui9
 sancti quiescit metropolis. in festo eiusdem sancti et
 etiā in principali festo cuiuslibet loci sue puincie
 ad locum illum uel mans poterit pallio et sandalijs
 vti. In exequijs vero defunctor. vel in benedictio
 nibus nutencium vti nō licet. nisi hoc in priuilegio
 contineatur expressus. Epus Ostien. qui papam cō
 secrat pallio vtitur ex institutione marci pape et
 etiam quidam episcopi ex priuilegio speciali vt aui
 cien. et quandoq; eccēn. Postremo sciendum est qd̄
 romani pontifices qui beatum siluestrum p̄cesserūt
 tepingunt tanquā gerētes lineas palle circa hu
 meros inuolutas. Nam legalis sacerdos dum sa
 crificabat summitates baltxi super humeros re
 flectebat in quo significatur qd̄ illoz iurisdictio et
 potestas per pallium significata inuoluta et impli
 cata non libera fuit. Ipse vero et eius successores li
 beram et explicatam habuerunt quare linee ipse in
 eis explicite et extense ante et retro dependentes de
 pinguntur. Potest etiam dici qd̄ linee ipse que vt p̄
 missum est sollicitudines et curas significant. Itē
 a tpe siluestri pape explicite dependēt. ppter con
 cessa sibi et successoribus epalia que absq; sollicitu
 dine et cura nequunt possideri. Deniq; Bruno dixit
 qd̄ summus pontifex p̄ter p̄missa ornamenta et re
 gnum portat et purpura vtitur p̄t sub tēu. de mi
 tra dictum est. nō p̄ significatōne. Sed quia constā
 tinus imperator olim de ato siluestro omnia roma
 ni imperij insignia trahidit. Vnde et in magnis p̄ces
 sionibus omnis ille apparatus romano pontifici exhi
 betur qui quondam impatorib9 fieri solebat. et cū
 diademate impiali papa ipse coronatur.

**De coloribus quibus ecclesia in ecclesiasticis
 vtitur indumentis.**

Quatuor sūt principales colores quib9
 scdm̄ pprietates dierū sacras vestes
 ecclesia distinguit. albus rube9 niger
 et viridis. Nam et in legalib9 indumē
 tis. m̄. colores fuisse leguntur. biffus
 purpura. iacinct9 et coct9 de quibus in se. ti. diceē
 ecclesia etiaz romana violaceo et croceo colore vti
 tur vt infra dicitur. Albis indumentis vtendum ē
 in festiuitatibus sanctor. confessorum et virginū
 qui martires non sunt p̄pter integritatem et in
 nocenciam. Nam candidi facti sunt nazaret. et am
 bulabunt mecum in albis virgines em̄ sūt et sequun
 tur agnum quo eūq; ierit. ppter eandem causā vtē
 dum est albis in solennitatibus angeloz. de quoz
 nitore domini loquitur ad luciferum. vbi eras cū
 me laudarent astra matutina. Itē in omnib9 festis